UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

XV. De officio Vicarii.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62953

Visual Library

non quæ illi caro, vel humanus ſenſus ſuaſerit. Eapropter ſacris libris jugiter inſiſtere illum oportet *a*: neceſſe enim ſufficit prælatis bona converſatio, niſi addatur ſcientia doctrinæ.

Epiſcopus hoſpitalis eſſe debet & liberalis. h.d.

SEd *b* nec utramq; ſibi ſufficere credat: nam largam quoq; manum habere debet, & neceſſitatem patientibus ſubvenire, alienam inopiam ſuam credens. Res ſuas inter hiſtriones, venatores, aut aucupes minimè diſpenſet: pauperes potiùs in hoſpitio recipiat, & facilius exemplo ſuo ad hoſpitalitatem ſubditos attrahat.

Prælatus debet ſobrius eſſe, prudens & peritus, non ſolùm peritia literarum, verùm etiam negotiorum.

SObrius ſit, non vinolentus *c*: non ſit percuſſor *, & ad vindictam facilis: imò in omni genere rerum agendarum prudentiam ſecum habeat: ſi enim mancum aut debilem ſancta contigere nequaquam lex divina permittit, quantò magis doni cœleſtis diſpenſatores eſſe non convenit (id quod eſt deterius) mente debilitatos.

Epiſcopus non debet ſecularibus negotiis ſe implicare. h.d.

SIcut autem Epiſcopum nullo errore convenit involvi, ita nulla debet cupiditate corripi: & propterea lucri cupidus eſſe prohibetur, & alicui etiam honeſto negotio *d*, ut ſibi victum & neceſſaria quærat, operam dare. Nam & Dominus negotiatores de templo verberatos expulit: &, Apoſtolo teſte, nemo militans Deo, implicat ſe negotiis ſecularibus.

Pudicitiæ ſtudioſus eſſe debet Epiſcopus. h. d.

PVdicus *e* quoq; debet eſſe, & moribus & verbis pudorem præ ſe ferre. Eapropter Maguntino Concilio *f* ſtatutum legitur, ut nullus ſacerdos fœminas, de quibus ſuſpicio poteſt eſſe, retineat: ſed neq; matrem, aut amitam, aut ſororem retinebit: quia & in illis, inſtigante diabolo, ſcelus perpetratum reperitur, aut in pediſſequis earum. Itaq; domeſticarum *g* quoq; perſonarum immoderatam familiaritatem vitabit.

Qualis quis ſit interius, debet per exteriora demonſtrare. h.d.

OPortet *h* item Epiſcopum cæterosque Eccleſiaſticis officiis mancipatos, per decentiam habitus extrinſeci, morum intrinſecam honeſtatem indicare, & ideò, ſi præterquam ex cauſa urgenti, indumentis, præter ordinis ac officii decorem, præſertim publicè, luxurientur, illorum impudentia variis modis, non minùs recentioribus, quàm antiquis Pontificum decretis coërcetur. In ſumma, cum pro populo Epiſcopi ſuffragatores ad Deum parentur, neceſſe eſt ut omni genere virtutum ejus gratiam habere nitantur: quia cùm is, qui diſplicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur.

DE OFFICIO ARCHIDIACONI.
TITVLVS XIII.

Archidiaconus eſt à Iure conſtitutus vicarius, & quaſi oculus Epiſcopi, & inter clericos cognoſcit, viſitat, & corrigenda emendat, & ardua ad Epiſcopum defert, de cujus licentia poterit etiam excommunicare. hoc dicit.

QVoniam verò gravis & lata eſt Paſtoralis officii cura, rectè conſtitutum eſt, ut aliqui in Eccleſia ſint, qui unà cum Epiſcopo onus ferant, & ſui Prælati valeant ſublevare ſolicitudinem. Talis eſt Archidiaconus *i*, qui major poſt Epiſcopum, & ejus vicarius reperitur. Cujus vigilantia & ſolertia uſque adeò in domo Dei excubare debet, ut oculus Epiſcopi non immeritò meruerit appellari. Ea propter debet is audire jurgia ſingulorum, & quæ corrigenda & emendanda viderit, corrigere & emendare. Quòd ſi qua fuerint ita ardua, quæ per eum commodè non poſſint terminari, ad Epiſcopum ſuum deferet. Diſpiciet quoque ut Primicerius, Sacriſta, & Cuſtos injuncti ſibi muneris ſolicitudinem diligenter exequantur. Sed & tertio quoq; anno, ſi Epiſcopus non poterit, univerſam Parochiam circumire debet, & cuncta, quæ ordinatione vel emendatione indigere viderit, ſecundùm Canonicas ſanctiones corriget: & ſi Epiſcopi authoritas acceſſerit, excommunicationis etiam ſententiam feret.

DE OFFICIO ARCHIPRESBYTERI.
TITVLVS XIV.

Archipreſbyter eſt vicarius Epiſcopi, circa divina: & Archipreſbyterorum duæ ſunt ſpecies. h.d.

NOn abſimiles Archidiaconis Archipreſbyteri habentur: nam & ii Prælati ſui circa ſpiritualia curam ſublevant *a*. Horum autem duplex eſt ſpecies: alii enim urbani ſunt, alii autem exteri. Vrbani ſunt, qui præſulis ſui abſentis circa divina in urbe vicem ſubſtinent, aut præſentis curam minuunt: ut officium inchoando, celebrando, & benedicendo, & cunctis providendo, quæ ſacerdotum miniſterio perfici debent.

Quæ ſit poteſtas foraneorum Archipreſbyterorum. h. d.

EXteri ſunt *b*, qui circa ſingulas plebes conſtituti, non ſolùm vulgi ſolicitudinem gerunt, verùm etiam Preſbyterorum, qui per minores titulos habitant, vitam jugi circumſpectione cuſtodire debent: qui licet ſuis præſint plebibus, ut Epiſcopus Matrici præeſt Eccleſiæ: nihil tamen contra ſui præſulis ordinare decretū audere debent.

Obtinentes aliquam præpoſituram, debent etiam habere ejus præpoſituræ ordinem. h.d.

ADmonendi *c* ſunt autem ii, qui præpoſituræ alicujus adminiſtrationem canonicè volunt obtinere, ut non ſolùm nomen, verùm etiam ordinem habere ſtudeant. Vnde *d* niſi qui Archidiaconatum tenent, Diaconi: aut qui Archipreſbyteratum, Preſbyteri infra annum fiant, amittent honorem, etiamſi juſta cauſa prohibente Preſbyteri aut Diaconi eſſe non potuerint.

DE OFFICIO VICARII.
TITVLVS XV.

Vicarius Epiſcopi non poteſt inquirere, punire, privare beneficiis, vel eadem conferre, niſi hæc ſpecialiter ſibi committantur. h.d.

PEr Vicarium quoque, cùm Epiſcopus per ſe ipſum deſervire & reſidere rationabili cauſa prohibetur: aut præſens, omnibus commodè par eſſe non poteſt, Epiſcopalis repræſentatur authoritas. In quo tamen illud advertendum eſt, quòd licet per generalem officii commiſſionem Vicario factam *e*, cauſarum cognitio transferatur: poteſtas tamen inquirendi, corrigendi, aut puniendi aliquorum exceſſus, ſeu aliquos à ſuis beneficiis vel adminiſtrationibus amovendi, vel beneficia conferendi (niſi ſpecialiter conceſſa ſit) non transfertur.

Habens curam animarum in diverſis Eccleſiis, vel laicus, non poteſt conſtitui vicarius.

DEbet autem Epiſcopus circumſpectus eſſe, ne laicum vicarium ſibi conſtituat. Indecorum *f* eſt enim, laicum hominem viros Eccleſiaſticos judicare: nec in uno eodemq; officio debet diſpar eſſe profeſſio. Quod etiam lege divina prohibetur, dicente Moyſe, *Non arabis in bove & aſino.* Inde & Honoriana conſtitutione cavetur *g*. Vt Epi-

a *Diſt.36. & ſeq.* b *Diſt. 42.* c *Diſt.44. in ſum. & per totum.* * *diſt.45.* d *Can. 2. 21. q.3. & per totum.* e *In ſum. diſt.43.* f *Ca. ext. de cohabit. cle. & mul.* g *Diſt.34. in ſum. & per totum.* h *Diſt.40. & cle. 2. eod. tit. de vit. & honeſt. præl.* i *Cap.1. & c. ad hæc nos. extr. eod. tit. & per totum. can. 1. verſ. Archidiaconus. diſt.25.*

a *Can.1. verſ. Archipr. diſt.25.* b *C. fin. e. tit.* c *Cle.2. de ætat. & qual.* d *Can.1. diſt.60.* e *C.2. & cap. ſeq. eo. tit. in 6.* f *Can. in nona actione. 16. q.7.* g *C. fi. ext. eo. tit.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſcopus eum qui perpetuam Vicariam obtinet, per ſubtractionem proventuum, vel ipſius Vicariæ ablationem compellat, ut ſe in presbyterum promoveri faciat.

A Vicario appellatur ad Archiepiſcopum: ab Archidiacono ad Epiſcopum. h. d.

INter Vicarium autem & Archidiaconum illud intereſt, quòd à Vicario, non ad Epiſcopum, ſed ad Archiepiſcopum *a*: ab Archidiacono verò, niſi aliud Eccleſiarum inducat conſuetudo, ad ipſum, cui immediatè ſubjacet, Epiſcopum erit appellandum.

DE COADIVTORE.

TITVLVS XVI.

Ex cauſa datur Epiſcopo coadjutor, cujus datio ad ſedem Apoſtolicam ſpectat. h. d.

ACcidit *b* etiam interdum, ut paſtor ſenio aut corporis valetudine impeditus, aut ſanæ mentis conſilio deſtitutus, ſuper ſuum gregem excubias ducere non poſſit: ea propter vir providus & honeſtus, illi in coadjutorem adjungendus eſt: per quem tam Epiſcopo, quàm populo utiliter conſulatur. Cujus datio, cùm de cauſis majoribus eſſe conſtet, ad ſedem Apoſtolicam, nulla obſtante conſuetudine, referenda eſt. Quod tamen ſic intelligi oportet, ſi non in remotis partibus explicanda ſit: cæterùm, ſi procul ab Apoſtolica ſede Epiſcopus impeditus deget, tunc ſecundùm Bonifacianæ conſtitutionis tenorem providendum erit.

Etiam inferioribus ab Epiſcopis dandus eſt coadjutor: & utriſq. de facultatibus Eccleſiæ erit ſubveniendum. h. d.

NEc *c* ſolùm Epiſcopis dandus erit coadjutor, ſed etiam, ſi res exigat, inferioribus: unde, ſi vel Eccleſiæ Rectorem, vel Archidiaconum ita morbo aliquo contigerit impediri, ut Eccleſiaſticis miniſteriis, vel nullo pacto, vel non niſi cum ſcandalo intereſſe poſſint, eis quoq; coadjutor adhibendus erit: & ita res temperanda *d*, ut utriq; juxta facultates, eccl. vitæ neceſſaria miniſtrentur.

DE COREPISCOPORVM VSV SUBLATO.

TITVLVS XVII.

Corepiſcoporum uſus ſublatus eſt. h. d.

ERant olim & Corepiſcopi, quibus circa plurima cum Epiſcopis miniſteriorum communis erat diſpenſatio: quorum tamen inſtitutio tam in Romana ſede, quàm in aliis totius orbis Eccleſiis, tanquam improba & ſupervacanea, eſt penitus interdicta *e*.

Matrimonium ſpirituale diſſolvitur translatione, renunciatione, & depoſitione. h. d.

VIdimus hucuſq; de ſpiritualis fœdere conjugii, quod inter Epiſcopum & Eccleſiam contrahitur, quod electione vel poſtulatione initiari, firmatione ratificari, conſecratione intelligitur conſummari: item de moribus, & Vicariis, & adjutoribus Epiſcoporum: tractemus nunc, quibus modis Epiſcopus ab Eccleſia removetur: & ſic quomodo tale conjugium præter mortem diſſolvitur. Contingit autem id tribus modis: Tranſlatione, Renunciatione, & depoſitione, ſeu degradatione: de quibus ſingulis videamus, ac primùm de tranſlatione.

DE TRANSLATIONE.

TITVLVS XVIII.

Tranſlatio inducta eſt ex utilitate, & ex neceſſitate: & neceſſitate ceſſante, tranſlatio irritatur. h. d.

TRanſlationes, quæ & mutationes a[illegible] poſſunt, inſtitutæ ſunt utilitatis & neceſſitatis gratia. Vtilitatis, cùm Epiſcopus ab ea civitate, cui præpoſitus eſt, in aliam transfertur, in qua magis proficere poſſe veriſimiliter exiſtimatur. Sic olim princeps Apoſtolorum de Antiochena civitate ſe Romam tranſtulit, ut ſcilicet ibidem copioſius proficere poſſet. Neceſſitate *b* verò nonnunquam epiſcopalium ſedium mutationes fieri ſolent, hoſtium urgente metu. Sed hoc caſu ſi civitatem, de qua effugerit Epiſcopus, ab hoſtibus liberari *c*, & ad priorem ſtatum contigerit reverti, ad eam expulſus revertetur.

Epiſcopos transferre, ad ſolum Romanum Pontificem pertinere, hoc dicit.

SCiendum eſt autem Epiſcoporum tranſlationem [illegible] etiam inferiorum, ad ſolum Apoſtolicæ ſedis antiſtitem certiſſima ratione pertinere *d*: neque [illegible] matrimoniis quicquam præter ejus aſſenſum [illegible] debere, aut poſſe. Quod obtinet non ſolùm ſi Epiſcopus eſt conſecratus, verùm etiam ſi tantùm canonicè fuit electus, & confirmatus: cùm (ut ſuprà diximus) post electionem & confirmationem, inter perſonas eligentium & electi, conjugium ſit ſpirituale contractum.

Qui propria authoritate ſe ad aliam Eccleſiam [illegible], [illegible] habita carebit, & ambita, h. d.

EA propter *e* quicunque avaritia ducti, aut ambitione impulſi, Eccleſiæ ſuæ mediocritate deſpecta, ad majorem ſeſe plebem propria authoritate tranſtulerint, à cathedra repelli debent aliena, & carere propria: ut nec illis præſideant, quos per ſuperbiam ſpreverunt: nec illis, quos ob avaritiam vel ambitum concupierunt. Sicut enim vir *f* non debet adulterare uxorem ſuam, ita nec Epiſcopus temerè Eccleſiam, ad quam electus fuit, relinquere, ut alteri ſeſe conjungat, etiamſi à populo fuerit attractus.

Quod conſtitutum eſt in Eccleſiis Epiſcopalibus, [illegible] ad Eccleſias inferiores. h. d.

NOn abſimilis Iuris ratio obtinet in presbyteris *g* & cæteris infra Epiſcopalem dignitatem conſtitutis. Nam ſi vel qualibet cauſa, propria quis authoritate *h* cum altero ſuum beneficium permutare voluerit, utrumque proprii beneficii jacturam faciet. Beneficiorum enim & præbendarum permutationes generaliter fieri prohibentur *i*: præſertim pactione præmiſſa, quæ circa ſpiritualia, vel ſpiritualibus annexa, ſemper labem ſimoniæ continet: licet poſſit Epiſcopus de uno loco ad alium aliquos transferre, ut qui uni loco minus ſunt utiles, alibi ſe valeant utilius exercere.

Si permutatio beneficiorum completa eſt ex una parte, & per alteram ſtat quò minus impleatur, reſtituitur pars ad ſuum beneficium. hoc dicit.

SVbventum *k* tamen eſt ei, qui de permutatione cum alio habito tractatu, præbendam ſuam cùm reſignaſſet, ab alio qui cùm permutationis tractatum habuit, & qui poſtea ſuam reſignare recuſat, deceptus eſt: cùm enim deceptis, & non decipientibus jura ſubveniant, licet is qui renunciaverit, à ſe beneficium abdicaſſe videatur, tributa tamen eſt ſimplicitati venia, conſtitutumque ut ad reſignatum beneficium reverti poſſit.

Collatio de beneficiis cauſa permutationis vacantib. [illegible] quàm permutantibus, non tenet. h. d.

ET generaliter, ne conceſſione Iuris utentibus, perſertim circa ſpiritualia, illudatur, ſi qua beneficia [illegible]

a *C. Romana. de app. in 6.* b *C. 1. de cl. ægrot. vel debil. in 6.* c *Per totum tit. extr. de cle. ægro.* d *Cap. 1. §. præſenti quoq; de cler. ægro. in 6.* e *Can. Corepiſcopo. & ſeq. di. 68.*

a *Can. mutationes. 7. q. 1.* b *Can. ſicut frater. & ſeq. [illegible] q. 1.* c *Ca. paſtoralis officii. diſt. 7. q. 1.* d *Ca. 1. & fi. extr. [illegible]* de tranſla. Epiſ. e *Ca. quando. extr. eo. tit.* f *Can. ſicut [illegible] 7. q. 1.* g *Can. ſicut alterius. in fi. d. 7. q. 1.* h *Cap. cum olim [illegible] giſter. extr. de rerum permutat.* i *Cap. quæſitum. extr. de rerum permutat.* k *Cap. cùm univerſorum. extr. de rerum permutat.*